

Lípa nad Orlicí

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Kostelec nad Orlicí

Nadmořská výška: 252 m n. m.

Počet obyvatel: 565

Adresa URL: www.lipnadorlici.cz

Okres: Rychnov nad Kněžnou

GPS souřadnice: 50.135617N, 16.098007E

První pís. zmínka: 1396 (628 let)

PSČ: 517 21

Historie obce Lípa nad Orlicí

Doby minulé nebyly moc klidné ani neoplývaly hojností a přepychem. Nebyla nouze o přírodní katastrofy, epidemie nemocí, jako byl mor a cholera. Úryvky z historie naší obce se dochovaly díky rodákovi K.V.Lingerovi, autoru Kroniky, která je uložena v Okresním archivu v Rychnově nad Kněžnou. Řádky, které nyní budete číst, z Kroniky převzala paní Alena Kapuciánová a text byl v doslovném znění zveřejněn v několika vydáních Lipských ozvěn. Pro tyto stránky byl zkrácen a upraven. Novodobá kronika byla vedena od roku 1957 panem Rudolfem Provazníkem z Dlouhé Louky. Zde, níže pod událostmi z dob dávno minulých se můžete v krátkých úryvcích z jednotlivých let dočíst, jak se v Lípě žilo před půl stoletím. Z kroniky vybrala a upravila Zuzana Feitkenhauerová.

Původ vesnice Lípa je pradávný, v době před 1000 lety stával na hořejším konci vladycký dvůr pojmenovaný asi podle veliké lípy Lípa, přibližně v místech, kde dnes stojí motorest. Dosvědčuje to i systém starých cest, které se tam stýkaly. Kolem dřevěného vladyckého dvora byla postavena malá obec do podkovy. Další byla vesnička Michovice, zaniklá po třicetileté válce (1618-1648). Osada Dlouhá Louka má jméno po dlouhé louce, jež zbyla po bývalém rybníku Dlouhém.

První listina, dokládající existenci obce pochází z roku 1396. Tenkrát častolovický purkrabí potřeboval vypravit mladého Půtu do Uher z rozkazu krále Zikmunda. A protože neměl doma na tolik hotovosti, vypůjčil si na tuto výpravu a do zástavy za dluh dal platy lipských sedláků.

Za posledního Puty byl kraj husitským bojištěm. Hradečtí husité měli svůj tábor na Orebu u Třebechovic. S Půtou, který horoval pro krále Zikmunda se nesnášeli a byli ve stálém vzájemném boji. Že Půtovy vesnice to odnášely víme jistě. Tak 1435 byl zaznamenán vpád Orebitů k nám, při kterém bylo vypáleno Týniště, Albrechtice s okolím a tedy jistě i naše ves. Celý kraj byl záhy husitským, 1435 je také týništská fara obsazena husitským farářem. Že bývalo zle, vidíme také ze záznamu z dob Pernštýnských: že rok 1514 byl strašně mokrá rok, od června do srpna bez přestání přšelo s přívaly, kroupami a povodněmi. Obilí vzrostlo žaté i nežaté, chleba vůbec nebylo.

Z doby Pernštejna se záznamy o poddaných nezachovaly (ač víme, že byly vedeny). Teprv z "lester důchodu" Hanuše Hauqvice se dovídáme, že roku 1573 měla Lípa 18 usedlých (tj. rodin), které byly povinovány robotou 102 dnů a museli platit roční úrok 19 kop a 1/2n groše a 1 denár (českých). Tehdy patřilo k týništskému panství 12 vesnic, největší byly Čestice s 21 usedlými a 146 dny roboty. V roce 1568 byl u nás mor, kdy mnoho lidí zemřelo. Z doby po Hauqvicovi do konce třicetileté války záznamy zatím nemáme. Víme však, že také v roce 1585 od září začal mor s hlízami a puchýři, na které zemřelo mnoho lidí. V roce 1590 je zaznamenáno, že od sv. Trojice do Proměnění Krista Pána (tj. od června do srpna) nepadl žádný déšť, řeky a studně vyschly tím velkým vedrem, ryby polekaly, obilí všechno uschlo a luka

vyhořela.

V třicetileté válce u nás velké náboženské otřesy nebyly, obyvatelé vstoupili bez donucovacích metod jinde obvyklých do katolicismu, tak že za Oty z Oppersdorfu kališníci už u nás nebyli (1615). Kraj ovšem válkou velmi utrpěl. V roce 1634 celé okolí i obec Lípa utrpěli velmi od císařských Charvátů, kteří drancovali na co přišli, kradli a odháněli dobytek. Předtím, v roce 1631 totéž prováděli po celém našem okolí saské regimenty (spojenci Švédů), kdy v roce 1639 vpadli Švédové do zámku v Častolovicích a vyloupili jej. Od června 1639 do února 1640 měl celý Hradec i celý kraj obsazený švédský generál Banner a u nás spižoval (bydlel) kolem vánoc pluk hraběte Hodice. Tito vymáhali nemilosrdně výpalné, koně, dobytek i krmivo. Kdo se bránil, byl odstraněn. Obec Lípa měla tenkrát odevzdat švédské kompanii: 30 korců ovsa, 2 krávy, 300 liber chleba, 25 liber másla, 4 fůry sena a stejně tolik slámy a po 20 slepicích a husách. V roce 1642 k tomu všemu přišel ještě dobytčí mor. Plundrování kostelů i hrobek v okolí trvalo se zaměnami až do roku 1646, kdy veliký mor dovršil dílo zkázy. Grunty byly vypáleny, osadníci pobiti neb vymřeli morem. Všude bylo spousta opuštěných statků.

Toho využila vrchnost a z takových statků zřizuje poplužní dvory. Tak se stalo i v Michovicích - opuštěné statky byly převzaty, ostatní buď vyměněny nebo vykoupeny a místo zaniklé vsi Michovic (mezi Lípou a Týništěm) vyrostl panský dvůr a vyrostla také robotna našich předků. Na velkém dvoře bylo mnoho práce. Od roku 1570 do roku 1648 (konec třicetileté války) stoupl počet gruntů v Lípě z 18 na 28. Po válce však bylo 11 gruntů pustých. Podle seznamu poddaných z roku 1651 měla Lípa 101 obyvatel. V roce 1770 bylo nařízeno sčítání lidu a domů a jejich očíslování. V Čechách bylo napočteno tenkrát 2,5 milionu obyvatel a na Moravě necelý milion. Po roce 1770, v kterém pro mokro nastala katastrofální neúroda a hlad, a to tak, že i císařský dvůr musel uvažovat o snížení robotních povinností, které byly místy nesnesitelné. Drahota byla otřesná, o ní a o nedostatku svědčí hezký čtverec louky, který držitel Javůrkova statku (dnešní čp. 33 a 34) musel dát svému šťastnějšímu sousedu za bochník chleba, který potřeboval pro své děti. Dodnes se tomu místu říká "na bochníku" (louka u řeky). Když bylo po století válek, lidé si oddechli. Nebyli to jen lupiči a drsní žoldnéři, od nich se příliš nelišily metody legálního vojska vedeného důstojníky v pozlacených uniformách nebo hejtmany v čele očistných dragounských čet. V obou případech zůstaly sedlákům mnohdy jen oči pro pláč. Pro hospodářství bylo zle v letech 1805 - 1806. Byla neúroda a drahota, a roku 1809 byla zaznamenána ohromná bouře s vichřicí, která rozlamovala stromy a pobořila chalupy. Před bouří bylo takové dusno, že se téměř dýchat nedalo. V roce 1813, 21.II. byla průtrž mračen a ohromná povodeň. 1830 byla veliká polární záře, která celý kraj vyděsila - znamení na nebi nebo komety vyvolávaly v našich předcích strach před budoucností. 1810 chumelilo ještě v červnu. 1882 byl mokřý rok. O žních přšelo po tři týdny tak, každý den tak, že veškeré obilí vzrostlo ať osečené nebo na stojatě, tak že z mouky žitné nebylo lze chléb upéci.

Naše obvyklé velké vody: například v roce 1891 byla tak velká voda, že děti musely být puštěny ze školy, aby se ještě dostaly domů. Na dolním konci stála voda ve všech chalupách. Další velká povodeň byla zaznamenána v polovině července 1907 a dne 17.7. byl zatopen i horní konec a školka při škole. Následuje zase červencová povodeň v roce 1913, kdy byla u Lingerů na loket voda ve stodole. Roku 1914, kdy začala první světová válka, do které narukovalo 126 lipských mužů. Ti se zúčastnili bojů na různých frontách - ať už ruské, rumunské, italské, ba i francouzské s německou armádou. Někteří se vrátili před koncem války jako superarbitrování (zproštění) jako nemocní a invalidé poznamenaní. Těžkou dobu a její nesnáze nedovede pochopit ten, kdo ji neprožil. Sotva o ní podá obrázek

hrst zápisů z těchto těžkých dob. Snad zachytí pro čtenáře budoucího hospodářskou bídu, ale bude jen slabým obrázkem chvil, kdy otcové a synové stáli proti sobě a nedovedli nalézt spravedlivého postoje. Tehdy v roce 1915 bylo v Lípě ubytováno 28 osob z východní Haliče uprchlých před Rusy. Lipští s nimi vycházeli dobře, a oni zde byli rádi. Pro 18 polských dětí bylo zavedeno i polské vyučování, učil je p. učitel Sokolovský z Kolonie. Už od roku 1915 byl velký nedostatek, byly zavedeny chlebové lístky a přiděly na osobu, následovaly válečné sbírky a půjčky, revize potravin, soupis koní a osetých ploch, s postupem doby se lid z měst obrací na vsi s žádostí o jídlo a pod rukou kupují za jakoukoliv cenu, je citelný nedostatek potravin, odvody jsou stále bezohlednější, rekvizice brambor, obilí i dobytka stále stoupá. Jak pokračuje válka, stoupá i nedostatek. Není chleba, cukr, mouka, kouří se všelijaké listí, neboť není ani na tabák. S radostí byl uvítán konec této strašné kapitoly našich dějin. Náš národ se dočkal samostatnosti a po válce vstoupil do dějin Evropy jako samostatná republika.

